

3 Νοεμβρίου 2015

Περί εσωστρεφείας (Γέροντας Ιωσήφ Βατοπαιδινός † 2009)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)





Πολύ τόνιζε ο μακάριος Γέροντας Ιωσήφ την ευταξία στη σωματική εργασία, ως καθήκον για την πνευματική πρόοδο επειδή, κατά τον πατερικό όρο, «πράξις θεωρίας επίβασις». Το προοίμιο της εσωστρέφειας κατά τον οσιότατο Γέροντα αρχίζει με τη λεγόμενη φυσική θεωρία, με τη μελέτη της αρχής του ανθρώπου, της εναλλαγής των φυσικών νόμων και της υποταγής του στη φθορά. «Ξέρετε, βέβαια, πως η κτίση υποτάχθηκε κι αυτή στη φθορά, όχι γιατί έφταιγε αλλά γιατί έτσι θέλησε αυτός που την υπέταξε. Έχει όμως πάντοτε την ελπίδα, κι αυτή ακόμα η κτίση, πως θα απελευθερωθεί από την υποδούλωσή της στη φθορά, και θα μετάσχει στην ελευθερία που θα απολαμβάνουν τα δοξασμένα παιδιά του Θεού. Ξέρουμε καλά ότι ως τώρα όλη η κτίση στενάζει και κραυγάζει από πόνο. Και όχι μόνο η κτίση. Το ίδιο κάνουμε κι εμείς: έχουμε ως αρραβώνα του νέου κόσμου το Άγιο Πνεύμα, εσωτερικά όμως κι εμείς στενάζουμε, γιατί λαχταρούμε να γίνουμε για πάντα παιδιά του Θεού και να γλιτώσει το σώμα μας από τη φθορά»(Ρωμ. 8, 20-23). Εάν αυτός που επιθυμεί πολύ την εσωστρέφεια στρέφει το νου του και προς την κοσμοσωτήριο οικονομία, με την οποία όλα έγιναν καινούργια, τον γυμνάζει να μαζεύεται από τον μετεωρισμό και να μαθαίνει τον αυτοέλεγχο, που είναι η αρχή της εισόδου στη θεωρία, όταν η θεία χάρις παρουσιασθεί. Ο Γέροντας θυμίζοντας την πατερική σοφία έλεγε ότι «η φύσις διδάσκει γνώσιν», εννοώντας ως «φύσιν» τις φυσικές, όπως είπαμε, θεωρίες. Από το εγκόλπιο του, το οποίον ήταν το βιβλίο του αββά Ισαάκ του Σύρου, εδανείζετο ο μακάριος Γέροντας συνεχώς εφόδια, προς πιστοποίηση των υποδείξεων με τις οποίες μας συμβούλευε. Ειδικώς όμως τόνιζε τη σπουδαιότητα της ευγνωμοσύνης. Ο ίδιος ο άγιος Ισαάκ λέγει επί λέξει: «Ουδέν χάρισμα μένει άνευ προσθήκης, ει μη το στερούμενον ευγνωμοσύνης». Η εκκίνηση στις φυσικές αυτές θεωρίες πρέπει να έχει ευχαριστιακή βάση, δηλαδή ο άνθρωπος να ευχαριστεί εν πρώτοις τον Θεό για την ως τη στιγμή εκείνη προνοητική σκέπη και συμπαράστασή του. Είναι πάμπολλα τα στοιχεία τα οποία συνάγει ο ευγνώμων άνθρωπος για την προνοητική επέμβαση της πατρικής κηδεμονίας του Κυρίου μας, από τη γέννησή του έως τη στιγμή κατά την οποίαν σκέφθηκε να σταθεί ενώπιόν του και να προσευχηθεί. Και το σπουδαιότερο, ότι είναι και παραμένει πιστός. Σε ποιόν άλλον ανήκει, παρά σ' αυτόν που είπε «κανένας δεν μπορεί να έλθει κοντά μου, αν δεν τον ελκύσει ο Πατέρας που με έστειλε;» (Ιω. 6, 44). Τί να σκεφθούμε για την μακροθυμία του, η οποία τόσες φορές νίκησε την δικαιοσύνη του; «Κατακαυχάται έλεος κρίσεως»(Ιακ. 2, 13) και δεν μας ανταπέδωσε αντάξια των αμαρτωλών μας πράξεων, όσες φορές γίναμε παραβάτες, αλλά κάλυπτε με τη μακροθυμία του τα λάθη, μέχρι να δει τη δική μας μετάνοια. Οι ευγνώμονες και ευχαριστήριοι αυτές διαθέσεις, όταν διακατέχουν τον νου, προκαλούν την μαχητικότητά του και αυξάνουν την διόρασή του, ώστε να επισημαίνει τα πάθη και γενικώς την «παρά φύσιν» ζωή. Παραμένοντας σ' αυτή την προσπάθεια, αμύνεται προς τους εχθρούς και τα πάθη – «τους μισούσα με

τέλειον μίσος και αυτοί έγιναν εχθροί μου»(Ψαλμ. 138, 22) – και ατενίζει με ζήλο και προσπάθεια προς τις θείες εντολές, γνωρίζοντας ότι μέσω αυτών θεραπεύει τα παλαιά του τραύματα και επιτυγχάνει την υγεία. Ο φόβος ότι η αμαρτωλότητα είναι το πανωλέθριο κακό τον τρομάζει. Έτσι παραμένει «από φυλακής πρωΐας μέχρι νυκτός»(Ψαλμ. 129, 6) σε μνήμη και επίκληση του σωτηρίου ονόματος του Χριστού μας. Ακολουθώντας μένει η συστολή των αισθήσεων και η κάθαρση, την οποίαν ακολουθεί η πνευματική θεωρία με την ενέργεια της θείας χάριτος. Ήδη εκεί, όπου το «βδέλυγμα της ερημώσεως ίστατο εν τόπω αγίω»(Βλ. Ματ. 24, 15), ο εγωκεντρισμός και η φιλαυτία, παραμερίζονται με τη χάρη του Χριστού και ίσταται η νέα κιβωτός, όπου θα συναχθούν αυτά που αρμόζουν στη λατρεία του ζώντος Θεού. Ο θείος φόβος, ως αδέκαστος πλέον φρουρός και φύλακας, δίνει εντολή για τα νέα καθήκοντα ερεθίζοντας με ζήλο την φιλοπονία. Ο θείος ζήλος συνεχώς περιστρεφόμενος εκριζώνει τα πάθη, παραμερίζει τις αιτίες που τα προκαλούν και τοποθετεί ως «λύχνον τοις ποσί» του αγωνιστή τον θείο νόμο. Τότε όχι μόνον δεν θεωρεί βαριά την τήρηση των εντολών, αλλά και εάν φυλάξει τα διατεταγμένα, λέγει με πεποίθηση «ότι είναι αχρείος δούλος και έκανε αυτό που όφειλε να κάνει»(Λουκ. 17, 10).

Επαναλαμβάνουμε σαν επίλογο τον καρπό, τον οποίον παράγει η ευταξία και ο προγραμματισμός. Πρώτος απ' όλους είναι ο θείος φόβος και η καλή συνήθεια, η οποία αφαιρεί τον κόπο της προσπάθειας, ο οποίος χρειάζεται για να επικρατήσουν τα καλά έναντι της πρώτης συνήθειας. Ακολουθεί η προέκταση στον πνευματικόν τομέα και το πρώτον το οποίον καρποφορεί είναι το ταπεινό φρόνημα αντί της φιλαυτίας, της μητέρας των κακών. Ο θείος ζήλος, πραγματοποιούμενος ως περιεκτική φιλοπονία, παρέχει σύμφωνα με τη Γραφή στον άνθρωπο «το εργάζεσθαι». Το ταπεινό πάλιν φρόνημα, γέννημα και αυτό της φιλοπονίας, υπηρετεί το δεύτερον σκέλος της εντολής, το «φυλάσσειν». «Και έλαβε Κύριος ο Θεός τον άνθρωπον, ον έπλασεν, και έθετο αυτόν εν τω παραδείσω εργάζεσθαι αυτόν και φυλάσσειν»(Γεν. 2, 15). Η προσπάθεια να διατηρεί ο άνθρωπος το ταπεινό φρόνημα, χωρίς τη σύμπραξη της θείας χάριτος μοιάζει με εικόνα πράγματος, δεν είναι όμως το ίδιο το πράγμα. Όταν όμως ο θείος ζήλος εφαρμόζεται πρακτικά και η τήρηση των εντολών γίνεται μόνιμο καθήκον, τότε αναβλύζει στην θεωρία του νου η οσμή της ταπεινώσεως, η οποία ως νοητό αλάτι συντηρεί τις πράξεις και τα νοήματα του αγωνιστή, για να μη κλαπούν ή φθαρούν. Τότε αρχίζει η πραγματική αίσθηση να διακρίνει το πλάτος της θείας αγαθότητας, πως ο Θεός έπλασε και συνέχει την κτίση και ειδικώς τον άνθρωπο.

Πηγή: (Γέροντος Ιωσήφ, «Αθωνική Μαρτυρία», Ψυχωφελή Βατοπαιδινά 2, εκδ. Ι.Μ.Μ.Βατοπαιδίου, σ. 167-170)

vatopedi.gr